

VEILIGHEIDSMONITOR

Handboek 2023

Handboek Veiligheidsmonitor 2023

December 2022, versie 1
Centraal Bureau voor de Statistiek
www.veiligheidsmonitor.nl
info-veiligheidsmonitor@cbs.nl

Contactpersoon: Peter van Teeffelen

INHOUD

Hoofdstuk 1.	Inleiding	6
Hoofdstuk 2.	Deelname aan de VM	8
Hoofdstuk 3.	Vragenlijst	10
	3.1 Eén vragenlijst	10
	3.2 Vrije ruimte voor deelnemers VM	10
Hoofdstuk 4.	De steekproef voor de lokale metingen	12
	4.1 De samenstelling van de steekproef	12
	4.2 Het steekproefontwerp	12
	4.3 Responsomvang	13
	4.4 Omvang uit te zetten steekproef	15
	4.5 De steekproeftrekking	15
Hoofdstuk 5.	Veldwerkbeschrijving	18
	5.1 Voorbereidende werkzaamheden	18
	5.2 Benadering respondenten	18
Hoofdstuk 6.	Dataverwerking en analyse	20
	6.1 Aanmaak en levering veldwerkbestand	20
	6.2 Eén centraal onderzoeksbestand en één centrale database	20
	6.3 Weging	20
	6.4 Verstrekking bestanden aan lokale deelnemers	21
	6.5 Online databank Veiligheidsmonitor	21
Hoofdstuk 7.	Activiteitschema en tijdpad VM	22
Hoofdstuk 8.	Gebruikers VM	24

Bijlagen

Bijlage 1	Organisatie en financiering Veiligheidsmonitor	25
Bijlage 2	VM 2012-2021	30
Bijlage 3	Procesbeschrijving uitvoering VM	32
Bijlage 4	Standaardbrieven (introductiebrieven en reminders)	37
Bijlage 5	Voorbeeld persbericht	40
Bijlage 6	Instructie VM voor helpdeskmedewerkers	41

1. Inleiding

Dit document beschrijft hoe de Veiligheidsmonitor (VM) wordt uitgevoerd en is in eerste instantie opgesteld voor:

- Gemeenten en politie-eenheden die (gaan) deelnemen aan de VM, hierna deelnemers genoemd;
- De uitvoerder van het veldwerk, hierna veldwerkbureau genoemd.

In het laatste hoofdstuk is informatie te vinden voor gemeenten en politie-eenheden die niet actief deelnemen aan de VM, maar wel gebruik willen maken van de data van de VM. Deze worden hierna gebruikers genoemd.

In 2017 is er een belangrijk besluit genomen over de uitvoering van het onderzoek. De opdrachtgevers c.q. eigenaren van de Veiligheidsmonitor, het CBS en het Ministerie van Justitie en Veiligheid, hebben besloten om de Veiligheidsmonitor vanaf 2018 niet meer jaarlijks uit te voeren, maar om het jaar. Daarbij is voor uitvoering in de oneven jaren gekozen omdat de regionale/lokale deelname in deze jaren verreweg het grootst is. Omdat dit besluit ook de gemeenten en politie-eenheden raakt die deelnemen aan of gebruik maken van de monitor, is dit besluit genomen in samenspraak met de vertegenwoordigers van gemeenten en Nationale Politie in de Raad voor de Veiligheidsmonitor. Het besluit om de Veiligheidsmonitor om het jaar uit te voeren heeft te maken met de wens om de verworvenheden van de monitor te behouden en de gelijktijdige noodzaak om de kosten van de uitvoering te verlagen. Door de Veiligheidsmonitor om het jaar uit te voeren, blijft het een betrouwbaar instrument waarmee trends in beeld kunnen worden gebracht en blijft benchmarking mogelijk. In 2018 en 2020 is er dus geen monitor uitgevoerd. De resultaten van de Veiligheidsmonitor 2021 zijn op 1 maart 2022 gepubliceerd.

Een ander belangrijk besluit is dat de opdrachtgevers c.q. eigenaren van de Veiligheidsmonitor, het CBS en het Ministerie van Justitie en Veiligheid in 2019 besloten hebben om met ingang van de Veiligheidsmonitor 2021 de enquêtemethode aan te passen: voortaan worden de enquêtes van de Veiligheidsmonitor alleen nog via internet afgenomen en niet meer via papieren vragenlijsten. Bovendien wordt er ook niet meer telefonisch gerappelleerd. Deze andere manier van enquêteren leidde tot een trendbreuk: de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor 2021 zijn niet zonder meer vergelijkbaar met die van de Veiligheidsmonitor 2019 en eerdere edities. Deze trendbreuk maakte het een geschikt moment om ook aanpassingen in vragenlijst van de Veiligheidsmonitor door te voeren. Vragenlijstaanpassingen leiden immers ook tot trendbreuken. Deze aanpassingen in de vragenlijst waren nodig om de Veiligheidsmonitor goed aan te laten sluiten op actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

Om de trendbreuk zo goed mogelijk te repareren vond in 2021 een zogeheten ‘dubbeldraai’ plaats. Parallel aan de ‘nieuwe’ Veiligheidsmonitor werd een beperkte Veiligheidsmonitor volgens de ‘oude’ opzet uitgevoerd, dus zonder aanpassingen in de onderzoeksofzet en de vraagstellingen. Door de uitkomsten van beide onderzoeken te vergelijken kunnen correcties worden uitgevoerd waardoor, ten minste voor de kernindicatoren van de belangrijkste thema’s, de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor 2021 zoveel mogelijk vergeleken kunnen worden met die van eerdere jaren.

Dit handboek heeft als doel om de werkwijze en procedures omtrent de VM vast te leggen. Hierbij wordt ook ingegaan op de bovengenoemde aanpassingen in de enquêtemethode en de vragenlijst van de Veiligheidsmonitor. De indeling van dit document volgt de opeenvolgende stappen en fasen in het onderzoekstraject van de Veiligheidsmonitor. Allereerst komen de voorbereidende activiteiten aan bod:

aanmelden voor deelname, opbouw vragenlijst, aanvraag en levering steekproef. Daarna volgt een beschrijving van de benaderingsstrategie en de manier van enquêteren. Vervolgens wordt de gang van zaken met betrekking tot dataverwerking en analyse toegelicht. Het laatste hoofdstuk bevat een overzicht waarin de verschillende activiteiten in de tijd worden weergegeven (tijdpad).

In de bijlagen is algemene informatie m.b.t. de organisatie rondom de VM te raadplegen. Verder is informatie opgenomen over aanpassingen die in de periode 2012-2021 hebben plaatsgevonden in de wijze van deelname en uitvoering van het veldwerk, de vragenlijst en de enquête methode van de Veiligheidsmonitor. Ten slotte is er informatie over standaarddocumenten zoals een model deelnameovereenkomst, brieven aan beoogde respondenten enz.

2. Deelname aan de VM

Deelname aan de Veiligheidsmonitor vereist enige voorbereiding. Alvorens een gemeente of politie-eenheid tot het besluit is gekomen om deel te nemen aan de VM is de voorbereiding van deze besluitvorming meestal al weken of maanden eerder gestart. Dit is mede afhankelijk van het lokale besluitvormingsproces. Potentiële deelnemers dienen hier dan ook rekening mee te houden en het proces tot besluitvorming tijdig te starten, zodat het daadwerkelijke besluit tot deelname aan de VM uiterlijk eind februari in het jaar van uitvoering genomen is.

Sinds 2012 worden er voor het landelijke/regionale deel van de VM jaarlijks (en sinds 2017 tweejaarlijks) minimaal 65.000 enquêtes afgenomen. Deze enquêtes worden bekostigd vanuit rijksmiddelen. Met dit grote aantal enquêtes heeft het integrale databestand van de VM een stabiele basis. Een deel van deze enquêtes wordt afgenomen door het CBS, het andere deel door een middels EU-aanbesteding geselecteerd privaat veldwerkbureau. Sinds 2012 is dit I&O Research. In 2020 is er weer een aanbestedingsprocedure geweest voor de periode 2021-2022 (met verlenging tot 2024). Wederom is I&O Research geselecteerd voor de uitvoering van de Veiligheidsmonitor in deze periode.

De 65.000 enquêtes worden zodanig verdeeld dat er niet alleen op landelijk en politieregionaal niveau, maar ook voor de gemeenten met meer dan 70.000 inwoners (op hoofdlijnen) resultaten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn er vanaf 2013, met de komst van de Nationale politie, ook resultaten van alle onderzoeksjaren beschikbaar op de niveaus van de 10 politie-eenheden, de 43 districten en de 167 basisteams.

Indien gemeenten behoefte hebben aan extra enquêtes, bijvoorbeeld om op gemeente- of wijk- of buurtniveau uitspraken te kunnen doen, kunnen zij deze tegen betaling laten uitvoeren op lokaal niveau. De deelnemer koopt deze aanvullende enquêtes in bij het veldwerkbureau. Hiervoor wordt een vast bedrag per enquête in rekening gebracht. De tarieven worden in december voorafgaand aan het onderzoeksjaar bekend gemaakt via de website van de Veiligheidsmonitor (www.veiligheidsmonitor.nl). Om mee te doen aan de VM, kan de deelnemer zijn interesse kenbaar maken door zich aan te melden via de website. Klik op <DEELNAME> en dan op <Formulier voor deelname>. Het CBS zorgt ervoor dat de aanmelding geregistreerd wordt en doorgegeven wordt aan het veldwerkbureau. Het veldwerkbureau neemt vervolgens contact op met de contactpersoon van de deelnemer om de onderzoekstechnische aspecten van deelname (steekproefaanvraag, vragenlijst e.d.: zie volgende hoofdstukken) met de deelnemer door te nemen en vast te leggen. Dit resulteert in een opdrachtbevestiging waarin wordt vastgelegd op welk niveau deelnemer meedoet: gemeente-, buurt- of wijkniveau, hoeveel netto enquêtes de deelnemer inkoopt en of deelnemer gebruik maakt van de vrije ruimte in de vragenlijst. De opdrachtbevestiging wordt voorzien van de van tevoren vastgestelde tarieven voor het veldwerk en de dienstverlening en is onderdeel van de af te sluiten nadere overeenkomst tussen deelnemer en het veldwerkbureau. Het CBS coördineert dit proces. Daarnaast wordt er tussen de deelnemer en het CBS een deelnameovereenkomst afgesloten. In de deelnameovereenkomst worden de belangrijkste afspraken tussen de deelnemer en het CBS omtrent onder andere eigenaarschap van het instrument VM, eigendom van de data en afspraken over het moment van publicatie vastgelegd.

Bij deelname aan de VM gaat de deelnemer akkoord dat het veldwerk voor de VM door het veldwerkbureau wordt uitgevoerd in overeenstemming met de kwaliteitsstandaarden en -normen voor statistisch onderzoek en

volgens de in dit Handboek opgenomen methodologische voorwaarden en aanwijzingen. Deze hebben zowel betrekking op de inhoud van de monitor (kwaliteit van het meetinstrument) als op het uitvoeringsproces.

Informatie die in het kader van het veldwerk van de VM beschikbaar komt, zal niet aan derden ter beschikking worden gesteld. Dit geldt niet voor:

- De bij het onderzoek in te schakelen partners, onderaannemers en/of hulppersonen en voor medewerkers van het CBS;
- Geaggregeerde data na afronding van het onderzoek.

Het veldwerkbureau mag, wanneer de deelnemer daarmee instemt of daartoe opdracht geeft, publiceren op basis van gegevens uit de Veiligheidsmonitor. Zowel veldwerkbureau als deelnemers mogen echter niet publiceren voordat begin maart van het jaar volgend op de uitvoering de landelijke rapportage van het CBS is gepubliceerd.

Monitoring veldwerk

De uitvoering en voortgang van het veldwerk wordt door het CBS en het veldwerkbureau samen gemonitord. Het doel hiervan is de uniformiteit tussen CBS en veldwerkbureau en kwaliteit van het veldwerk zoveel mogelijk te bevorderen. Hiertoe hebben veldwerkbureau en CBS geregeld overleg gedurende de voorbereiding en uitvoering en na afloop van het veldwerk.

Voorbereiding:

Gedurende de voorbereidingsfase is er regelmatig contact tussen CBS en veldwerkbureau over deelname, steekproefaanvraag en vragenlijst. Daarnaast zal het CBS ook nagaan of de internetvragenlijst naar behoren werkt en op de juiste manier is geprogrammeerd. Aanschrijfbrieven worden gecontroleerd.

Uitvoering veldwerk:

Omdat de VM zowel door het CBS als door het veldwerkbureau wordt uitgevoerd is het van belang om ook tijdens de uitvoeringsperiode voortdurend een vinger aan de pols te houden. Er is dan ook gedurende het veldwerk geregeld contact tussen CBS en veldwerkbureau. Denk hierbij o.a. aan: datums verzending brieven volgens planning, verloop van de respons, onverwachte knelpunten enz.

Na afloop van het veldwerk:

Ook na afloop van het veldwerk wordt nagegaan of het veldwerk volgens de gestelde richtlijnen is verlopen. Dit gebeurt op diverse manieren: controle van microdata, responsanalyse en evaluatie.

3. Vragenlijst

3.1 Eén vragenlijst

De vragenlijst van de VM 2021 werd grondig herzien. Vragenlijstblokken en afzonderlijke vraagstellingen werden aangepast om in de actuele onderzoeksbehoeften van de opdrachtgevers en partners van de VM te kunnen voorzien.

De wijzigingen in de vragenlijst van de VM 2023 zullen veel beperkter zijn. De vragenlijst zal begin februari 2023 op de website van de Veiligheidsmonitor geplaatst worden. <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatschappij/veiligheid-en-recht/veiligheidsmonitor/werkwijze/vragenlijst> (onder Downloads).

De gehele vragenlijst (met uitzondering van de vragen in de vrije ruimte) wordt zowel op landelijk als lokaal niveau afgenomen.

De vragenlijst VM 2023 bestaat uit de volgende vragenblokken:

- Leefbaarheid woonbuurt
- Beleving overlast in de buurt
- Veiligheidsbeleving
- Slachtofferschap
- Tevredenheid laatste politiecontact
- Oordeel functioneren politie in de buurt
- Oordeel functioneren politie algemeen
- Oordeel functioneren gemeente
- Procedurele rechtvaardigheid
- Preventie
- Respectloos gedrag en discriminatie
- (Vrije ruimte)
- Achtergrondkenmerken

De vragenlijst wordt uitsluitend via internet afgenomen. De internetvragenlijst wordt vanwege het gebruik van verschillende software zowel geprogrammeerd door het veldwerkbureau als door het CBS. De lay-out wordt waar mogelijk met elkaar in lijn gebracht.

3.2 Vrije ruimte voor deelnemers VM

Deelnemers aan de VM kunnen gebruik maken van de vrije ruimte van de vragenlijst. In dit vragenblok kunnen deelnemers extra vragen laten opnemen over (sociale) veiligheid en leefbaarheid om zodoende in de eigen

lokale informatiebehoefte te kunnen voorzien. De vrije ruimte gaat vooraf aan het vragenblok 'achtergrondkenmerken'. De vrije ruimte is beperkt. Verder raden we aan om de vragen te beperken tot maximaal 3 verschillende onderwerpen. Het veldwerkbureau kan assisteren in het formuleren van vragen voor de vrije ruimte.

Wanneer de deelnemer gebruik wil maken van vragen bestemd voor de vrije ruimte, dient dit besproken te worden met het veldwerkbureau en later ook met het CBS. Stuur hiervoor een mail naar: info-veiligheidsmonitor@cbs.nl. In deze mail geeft u aan welke vragen in de vrije ruimte van de vragenlijst opgenomen moeten worden. Het CBS doet dan een kwaliteitscontrole op deze vragen. Een belangrijk kwaliteitscriterium daarbij is dat de vragen voldoende moeten aansluiten bij het onderwerp (sociale) veiligheid en leefbaarheid. Daarnaast mogen er geen vragen gesteld worden die identificerend van aard zijn zoals e-mailadressen of postcodes van respondenten.

Wanneer er geen onoverkomelijke bezwaren zijn, zal het CBS er zorg voor dragen dat de vragen kunnen worden opgenomen in de vrije ruimte van de internetvragenlijst voor zover het de waarneming door het veldwerkbureau betreft. Het veldwerkbureau zal de vragen van de vrije ruimte toevoegen aan de internetvragenlijst. Bij de (landelijke) waarnemingen die door het CBS worden uitgevoerd, zijn vragen in de vrije ruimte niet mogelijk.

Het CBS houdt een inventarisatie van de vragen vrije ruimte van voorgaande jaren bij. Een inventarisatie van de vragen die in voorgaande edities van de VM in de vrije ruimte zijn opgenomen vindt u op de website van de VM <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatschappij/veiligheid-en-recht/veiligheidsmonitor/werkwijze/vragenlijst> (rechts onder Referentiemateriaal).

4. De steekproef voor de lokale metingen

Deze paragraaf heeft door de aard van het onderwerp een technisch karakter.

4.1 De samenstelling van de steekproef

De steekproef voor het veldwerk wordt door het CBS getrokken uit een steekproefkader (een lijst van alle personen van de te onderzoeken populatie) dat is afgeleid uit de Basisregistratie personen (BRP). Het steekproefkader bevat per deelgebied waarvoor een steekproef moet worden getrokken de personen van 15 jaar of ouder (bij de start van de waarneming), die behoren tot particuliere huishoudens. Instellingen, inrichtingen en tehuizen (de institutionele bevolking) valt buiten de doelpopulatie van de VM.

Voor de lokale steekproeven wordt in het steekproefkader een indeling in primaire eenheden gemaakt. De primaire eenheden zijn vrijwel altijd de deelgebieden die in de steekproefaanvraag van de deelnemer worden onderscheiden. Deze zijn meestal gebaseerd op gemeente, wijk, buurt of een combinatie van wijken en buurten. De wijk- en buurtindeling is door het CBS en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in overleg met de gemeenten bepaald, en wordt periodiek geactualiseerd. Er wordt steeds gebruik gemaakt van de indeling uit het jaar voorafgaand aan de waarneming van de VM. (voor de steekproef van de VM 2023 wordt dus uitgegaan van de indeling in wijken en buurten zoals deze gold in 2022). Deze loopt een jaar achter, omdat de indeling van 2023 bij het afleiden van de steekproefkaders voor 2023 (er worden ook andere onderzoeken uit deze kaders getrokken) nog niet bekend is. De indelingen zijn te vinden op www.cbs.nl.

De deelnemer bepaalt in overleg met het veldwerkbureau voor welke primaire eenheden een steekproef moet worden getrokken en doet hiertoe een aanvraag of laat deze aanvraag door het veldwerkbureau doen door middel van gestandaardiseerde spreadsheets (zie ook paragraaf 4.5). Deze spreadsheets zijn te vinden op www.veiligheidsmonitor.nl. Klik op <Werkwijze> en dan op <Steekproeftrekking>. Onder Downloads kunnen de sheets geraadpleegd worden.

Hoewel dit sterk wordt afgeraden, mag er voor de wijk- en buurtindeling worden afgeweken van de CBS-indeling. Indien voor een eigen indeling wordt gekozen, dient de te hanteren indeling te worden gespecificeerd op basis van postcode. Aan het trekken van een steekproef op basis van een eigen indeling is veel extra werk verbonden en dit gaat meestal gepaard met (aanzienlijk) hogere kosten (zie paragraaf 4.5).

4.2 Het steekproefontwerp

De landelijke steekproef

De landelijke steekproef voor de VM is vanaf 2013 zodanig ingericht dat er op de volgende niveaus resultaten beschikbaar komen: Landelijk, Politie-eenheden, districten, 70.000+ gemeenten en Basisteams. Voor geïnteresseerden is een notitie over het steekproefontwerp op aanvraag beschikbaar.

De lokale steekproeven

Het CBS trekt de steekproeven voor de lokale deelnemers volgens de opgegeven steekproefaanvraag in de eerdergenoemde spreadsheet (zie ook paragraaf 4.5). Elke aanvraag heeft betrekking op een gemeente. Alle deelgebieden die in de aanvraag zijn onderscheiden vormen een primaire eenheid. (Wanneer een gemeente niet verder is onderverdeeld, dan is de gemeente op zichzelf een primaire eenheid.) Per primaire eenheid wordt een enkelvoudige aselechte steekproef van personen van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens getrokken. De kansen waarmee de personen worden getrokken, kunnen per primaire eenheid verschillen. Binnen een primaire eenheid zijn de trekkingskansen in de meeste gevallen gelijk. Indien een gemeente wordt onderverdeeld in verschillende primaire eenheden dan moet er wel voor worden gezorgd dat de gehele gemeente wordt ingedeeld.

4.3 Responsomvang

Voor elk van de primaire eenheden waarvoor een steekproef is aangevraagd en waarvoor een minimum aantal aan responsen behaald wordt, kunnen in de analysefase uitkomsten worden afgeleid. Om de selectiviteit in de uitkomsten zoveel mogelijk te vermijden moet het veldwerk van hoge kwaliteit zijn. De personen uit verschillende bevolkingsgroepen die de vragenlijst beantwoorden moeten hun bevolkingsgroep vertegenwoordigen. Daarnaast wordt de precisie bepaald door de responsomvang. De totale steekproefomvang voor een hele regio zal daarom op een verstandige manier moeten worden verdeeld over de verschillende primaire eenheden binnen de regio. Als de uitkomsten gemiddelden of percentages betreffen waarvoor op een hoger aggregatieniveau (bijvoorbeeld een gemeente) een vaste kwaliteit gevraagd wordt, en men verwacht ook gelijke responskansen dan kan men overwegen om van een gelijke steekproefomvang per primaire eenheid uit te gaan. Een andere optie is primaire eenheden die door grotere bewoner aantallen zwaarder meetellen preciezer te meten door voor die primaire eenheden een grotere steekproefomvang te kiezen. Voor probleemwijken kan dit ook een optie zijn.

Besparingen kunnen worden gerealiseerd door het aantal wijken of buurten waarop wordt ingezoomd te beperken of het aantal enquêtes per deelgebied (primaire eenheid) te verkleinen. Minder enquêtes leiden echter tot grotere foutenmarges¹.

De bepaling van de steekproefomvang hangt af van de eisen ten aanzien van de gewenste precisie, het verwachte responspercentage en van de beschikbare financiële middelen. Omdat dit per gemeente en per deelgebied varieert, is niet een algemene, optimale steekproefomvang te benoemen. Zelfs een minimale steekproefomvang is moeilijk te bepalen, maar het mag echter duidelijk zijn dat 1 respons in een gemeente niet zinvol is.

Om betrouwbare uitkomsten te verkrijgen, is niet alleen een voldoende grote respons maar ook de samenstelling van de respons van belang. Zo kan een kleine niet-selectieve respons betrouwbaarder zijn dan een grote selectieve respons. Om deze reden is het volledig uitbaten van de steekproef verplicht, ook wanneer het

---

¹ De marges zijn gebaseerd op een benadering van de 95% betrouwbaarheidsmarge, te weten $1,96 \times \sqrt{p \times (1-p)/n}$. Het 95%-betrouwbaarheidsinterval wordt gegeven door alle waarden die tussen het geschatte percentage minus de 95%-betrouwbaarheidsmarge en het geschatte percentage plus de 95%-betrouwbaarheidsmarge liggen.

gewenste aantal enquêtes bereikt is. Immers, respons die alleen bestaat uit ‘gemakkelijk’ geworven respondenten zal mogelijk kunnen leiden tot vertekende uitkomsten.

3 voorbeelden

Om een indicatie te geven van de responsomvang waaraan men zou moeten denken, worden hier 3 voorbeelden gegeven².

1. Een gemeente wil slechts een indicatie van een aantal variabelen (95% betrouwbaarheidsmarge van een geschat percentage = 10%³), zonder wijken waarop nader wordt ingezoomd. Deze gemeente zou aan een respons van ongeveer 100 personen genoeg hebben. Deze gemeente zal op termijn slechts op hoofdlijnen en met behoorlijke onzekerheid uitspraken kunnen doen over ontwikkelingen in de ondervonden criminaliteit, onveiligheidsgevoelens enz.
2. Een gemeente heeft behoefte aan een redelijke precisie (95% betrouwbaarheidsmarge van een geschat percentage = 5%), zonder (probleem)wijken waarop nader wordt ingezoomd. Deze gemeente moet denken aan een respons van 350 tot 400 personen⁴. Zou de gemeente een precisie van 7,5% accepteren, dan kan de gewenste responsomvang terug naar ongeveer 180 personen. Effecten van nieuw beleid of autonome ontwikkelingen zijn bij deze lagere precisie natuurlijk moeilijker in te schatten.
3. Een gemeente heeft behoefte aan een relatief hoge precisie (95% betrouwbaarheidsmarge = 2.5%) en 2 (probleem)wijken waarop men nader wil inzoomen. Voor deze probleemwijken wordt een lagere precisie geaccepteerd om de kosten enigszins te beheersen (95% betrouwbaarheidsmarge = 5%). Deze gemeente moet denken aan een respons van ongeveer 1.500-1.600 personen voor de gemeente (excl. de 2 wijken), vermeerderd met 2 keer 380-400 personen voor de 2 wijken. Deze gemeente komt dan op een respons van ongeveer 2.400 personen. Zou deze gemeente de 2 wijken samen als eenheid nemen, dan volstaat een respons van ongeveer 400 personen voor deze wijken (i.p.v. 760). De uitkomsten van de 2 wijken kunnen dan natuurlijk nog wel apart worden berekend, maar hebben dan een lagere precisie. Bij een overall verlaging van de precisie volstaat een aanzienlijk lager aantal respondenten.

Bovenstaande voorbeelden zijn slechts ter illustratie. Voor de voorbeelden zijn namelijk aannames gemaakt (zie voetnoot 6). Voor niet dichotome vragen of andere p-waarden zouden de in de 3 voorbeelden genoemde responsaantallen weer wat anders zijn. Verder moeten lokale deelnemers zich realiseren dat maar een klein deel van de bevolking in een jaar slachtoffer wordt van bijvoorbeeld mishandeling of zakkenrollerij. Ontwikkelingen in

---

² In de voorbeelden wordt uitgegaan van een te schatten percentage, bijvoorbeeld het percentage personen dat ‘ja’ antwoordt op de vraag ‘voelt u zich wel eens onveilig’. Een 95%-betrouwbaarheidsinterval kan worden geïnterpreteerd als volgt. Wanneer het onderzoek vele malen zou worden uitgevoerd (met iedere keer een andere steekproef), dan zou de echte waarde in de populatie van het percentage bij elke realisatie van dit onderzoek in 95% van de gevallen in het geschatte betrouwbaarheidsinterval liggen. Hoe groter de marge is, hoe kleiner de precisie. Immers: er is dan sprake van een breed betrouwbaarheidsinterval

³ De marge van 10% geeft de breedte van het betrouwbaarheidsinterval, zoals hierboven beschreven weer.

⁴ Strengere eisen aan de precisie kunnen de noodzakelijke responsomvang fors opdrijven. Zo is het benodigde responsaantal voor een marge van 5% al ongeveer 4 keer zo groot als dat voor een marge van 10%.

de tijd in termen van 'het aantal slachtoffers van zakkenrollerij stijgt of daalt' zal alleen bij (zeer) grote steekproeven betrouwbaar in beeld kunnen worden gebracht.

In de regel zal een kleine gemeente een relatief klein budget hebben en sneller genoeg nemen met een respons van 250 tot 300 personen. Een grote gemeente denkt al snel aan het dubbele of meer.

4.4 Omvang uit te zetten steekproef

Om de uiteindelijke omvang van de uit te zetten steekproef te bepalen, wordt voor elke primaire eenheid eerst het te behalen responsaantal (= het aantal af te nemen enquêtes) bepaald. Vervolgens zal op basis van ervaring moeten worden geschat hoe groot de uit te zetten steekproef moet zijn om tot het gewenste aantal respondenten te komen. Dat gebeurt door schatting van het te behalen responspercentage. Hierbij moet gelet worden op de wijze waarop het veldwerk wordt georganiseerd. Responspercentages zijn ook afhankelijk van de samenstelling van de bevolking en kunnen regionaal flink verschillen. Het responspercentage worden doorgaans geschat op basis van ervaringen uit het verleden.

Wanneer zowel het te behalen responsaantal als het geschatte responspercentage bekend is, kan de uit te zetten steekproef worden vastgesteld. Stel een gemeente wil een respons behalen van 200 geënquêteerde personen. Het geschatte responspercentage in die gemeente is 40%. De steekproef die dan uitgezet dient te worden bedraagt 500 personen. Het verschil tussen respons en uit te zetten steekproef is de non-respons. Deze non-respons varieert van 'weigering mee te doen aan het onderzoek', tot 'geen contact kunnen leggen', 'verhuisd', 'ziekte', 'overleden' enz. Ook een slechte invulqualiteit kan nog tot extra non-respons leiden.

De omvang van de non-respons varieert per deelgebied. Dit heeft te maken met de samenstelling van de populatie in ieder deelgebied. Het is daarom noodzakelijk om het verwachte responspercentage zo goed mogelijk per te onderscheiden gebied in te schatten. Inmiddels heeft het veldwerkbureau na vele jaren de VM te hebben uitgevoerd ervaring met de responspercentages voor verschillende gebieden. Het wordt dan ook zeer aangeraden om het veldwerkbureau te betrekken bij de steekproefaanvraag.

4.5 De steekproeftrekking

De steekproeven worden via het veldwerkbureau, dat de acquisitie verzorgt, aangevraagd bij het CBS. Voor het aanvragen van de steekproeven zijn 7 Excel-spreadsheets beschikbaar. Afhankelijk van het niveau van de te onderzoeken primaire eenheid (*gemeente of wijk, buurt binnen gemeente*) en de te hanteren wijk-/buurtindeling (*CBS-indeling of eigen indeling*), maakt u voor de steekproefaanvraag gebruik van één van de spreadsheets 'Formulier1 gemeenten', 'Formulier2a wijken CBS', 'Formulier2b buurten CBS', 'Formulier2c postcode4', 'Formulier3 combi wijken/buurten', 'Formulier4 postcode6', 'Formulier5 combi wijken/buurten/postcode'.

Een uitgebreide toelichting op het invullen van de steekproefaanvraag vindt u in het document 'Informatie steekproefaanvraag'. Zowel de spreadsheets als het informatiedocument kunt u downloaden van www.veiligheidsmonitor.nl. Klik op <Werkwijze> en vervolgens op <Steekproeftrekking>. Onder Downloads kunnen de betreffende documenten geraadpleegd worden.

Tarieven steekproefaanvraag

De tarieven voor de steekproefaanvragen zijn gebaseerd op het gemiddeld aantal bewerkingsuren per onderscheiden categorie. Er zijn in totaal 12 tariefcategorieën. In de eerste 11 categorieën zijn de kosten naar verhouding gering (variërend van € 140,- tot € 1.250,-). Voor de twaalfde categorie bedragen de kosten € 8.500,-. Het gaat hierbij om steekproeven met steekproeffracties hoger dan 25%. Deze hoge kosten ontstaan door de hoge mate van specialistisch hand- en denkwerk dat nodig is om per geval te bepalen of en hoe oversampling en/of samenvoegingen van kaders kunnen worden gerealiseerd. Meer informatie over de tarieven is te vinden in het informatiedocument behorend bij de spreadsheets en op de website van de Veiligheidsmonitor: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatschappij/veiligheid-en-recht/veiligheidsmonitor/deelname/deelnamekosten>.

Het CBS trekt op basis van de steekproefaanvragen de steekproef. Hiervoor worden de volgende stappen genomen.

1. Controleren van de aanvraag: er wordt gekeken of de primaire eenheden elkaar niet overlappen en of de primaire eenheden gezamenlijk de gehele gemeente vormen. In het geval van een “eigen” indeling kost het controleren van de aanvraag extra veel tijd.
2. Steekproeftrekking: voordat de steekproef getrokken kan worden, wordt er per primaire eenheid een design gemaakt dat het aantal te trekken personen bevat. Hierbij wordt rekening gehouden met eventuele technische uitval, doordat gemeenten voor bepaalde personen geen NAW-gegevens⁵ kunnen aanleveren, of omdat een adres maar één keer in de steekproef mag voorkomen (waar rekening mee wordt gehouden zolang de steekproeffractie in een deelgebied kleiner is dan 20%). Op basis van dit design wordt een steekproef uit het steekproefkader getrokken.
3. Bewerken van de steekproef. Na de trekking van de steekproef worden de NAW-gegevens van de steekproefpersonen opgevraagd bij de BRP. Daarna wordt de steekproef bewerkt. Hierbij worden er personen uit de steekproeven verwijderd. Het betreft personen van wie de NAW-gegevens niet volledig zijn, personen die niet in particuliere huishoudens verblijven en personen die op een adres wonen dat al eerder in het steekproefbestand van de VM is voorgekomen (mits de steekproeffractie in dat gebied kleiner is dan 20%). Na deze stappen wordt de steekproef aselekt uitgedund tot de gewenste omvang.

Het doorlopen van stap 1 tot en met stap 3 duurt een aantal weken. Vooral steekproefaanvragen die afwijken van de standaard aanvragen (eigen wijk/buurt indelingen, extra stratificatie naar bepaalde doelgroepen) kosten veel tijd. Daarom is het van belang dat de steekproef zo vroeg mogelijk wordt aangevraagd. De uiterlijke datum waarop de steekproefaanvragen binnen moeten zijn, is 1 april van het onderzoeksjaar. Van aanvragen die later dan de deadline binnen zijn, kan niet met zekerheid gezegd worden dat de steekproef op tijd geleverd kan worden. Daardoor loopt deelname aan de VM gevaar. Indien wegens onvoorziene omstandigheden besluitvorming met betrekking tot deelname nog niet geheel afgerond is, wordt met klem aangeraden om toch voor de deadline een voorlopige steekproefaanvraag in te dienen. Wanneer deelname geen doorgang kan vinden, kan de aanvraag nog kosteloos worden geannuleerd.

Het CBS gebruikt bij de trekking een steekproefkader dat maandelijks wordt geactualiseerd op basis van gegevens uit de BRP. Daardoor is dit register dus zo actueel mogelijk. Dit is uiteraard mede afhankelijk van de mate waarin gemeenten hun BRP actueel houden. Voor de lokale metingen zal het CBS gebruik maken van het

---

⁵ Gegevens met betrekking tot naam, adres en woonplaats.

meest recente steekproefkader⁶. Het is mogelijk dat er tussen het moment van steekproeftrekking, de daadwerkelijke start van het veldwerk (begin augustus) en het einde van het veldwerk (eind oktober) personen uit het steekproefbestand zijn overleden. Het CBS levert wekelijks aan om welke personen dit gaat, zodat deze personen niet meer worden aangeschreven.

Het te leveren steekproefbestand bevat de volgende gegevens:

- geslacht
- geboortedatum (jjjjmdd)
- voorletters
- tussenvoegsels
- achternaam
- straat
- huisnummer
- toevoeging huisnummer
- postcode (6 posities)
- woonplaats
- primaire eenheid
- koppelsleutel (CBS volgnummer)⁷

Deze steekproefkosten worden door het CBS gefactureerd.

---

⁶ Om de uitval vanwege overlijden en verhuizing zo klein mogelijk te houden, is het belangrijk gebruik te maken van een zo actueel mogelijk kader.

⁷ Met de 'primaire eenheid' en de 'koppelsleutel' kunnen de gegevens verwerkt worden, aan de juiste primaire eenheid worden toegevoegd en aan andere CBS-registers worden gekoppeld.

5. Veldwerkbeschrijving

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de te volgen procedures gedurende de veldwerkperiode. Een uitgebreidere procesbeschrijving is te vinden in bijlage 2.

Vanaf de VM 2021 kunnen respondenten alleen nog deelnemen aan de VM via internet (CAWI: Computer Assisted Web Interviewing). Ook de benaderingsstrategie is met ingang van 2021 op punten gewijzigd.

5.1 Voorbereidende werkzaamheden

Voordat met de benadering van respondenten wordt gestart, worden de internetvragenlijsten gecontroleerd en getoetst op consistentie en volledigheid.

Nadat het veldwerkbureau de standaardvragenlijst en de lokale vragenlijsten met vrije ruimte heeft geprogrammeerd, voert het CBS een laatste controle uit. Daarbij wordt bekeken of alle vragen juist geformuleerd zijn, de antwoorden en antwoordmogelijkheden kloppen (bijv. of er maar één antwoord gegeven kan worden) en of de routing van de vragen klopt (worden daar waar het moet de juiste vragen overgeslagen). Indien er nog inconsistenties in de vragenlijst voorkomen, wordt dit door het CBS aan het veldwerkbureau gemeld en wordt het door het veldwerkbureau aangepast.

Om te kunnen rappelleren bij personen die nog niet gerespondeerd hebben, worden de steekproefgegevens van unieke identificatiecodes voorzien. Op deze manier kan er geregistreerd worden welke personen een tweede of derde brief moeten ontvangen. Verder wordt de steekproef voorzien van unieke inlogcodes voor de internetvragenlijst.

De resultaten van de enquête zijn over het algemeen bruikbaar naarmate de respons hoger is. Aansprekende publiciteit kan de omvang van de respons verhogen. Hierbij valt te denken aan berichten in de gemeentelijke voorlichtingsrubriek en artikelen en interviews in de lokale media. Het advies aan deelnemers is dan ook om enige ruchtbaarheid aan de VM binnen de eigen gemeente of regio te geven. In bijlage 4 is een voorbeeld van een persbericht opgenomen.

5.2 Benadering respondenten

Omdat er vanaf 2021 nog maar één manier van enquêteren wordt gebruikt (CAWI) is ook de benaderingsstrategie aangepast. De benadering van de respondenten start begin augustus en verloopt als volgt:

- Iedereen uit de steekproef ontvangt in de startweek van het veldwerk, net voor het weekend, een motiverende uitnodigingsbrief om deel te nemen aan de VM. De brief bevat een internetadres en inlogcode voor internetdeelname.
- Indien men niet respondeert, ontvangt men na 3 weken een reminderbrief. De brief bevat wederom het internetadres en inlogcode.
- Indien men na weer 3 weken nog steeds niet gerespondeerd heeft, ontvangt men een tweede reminderbrief met wederom de inlogcode voor internetdeelname.

Vanwege de (grote) omvang van de bruto steekproef wordt het veldwerk in 3 porties uitgezet. De eerste portie wordt in de eerste helft van augustus uitgezet, de tweede en derde portie telkens een week later. Per portie

wordt dezelfde benaderingsstrategie gebruikt, inclusief de doorloopweken tussen de verschillende brieven. Bij het opknippen van de steekproef wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de vakantieperiode in de verschillende regio's.

Bij de start van het veldwerk krijgt elke beoogde respondent een persoonlijke motiverende uitnodigingsbrief waarin hij of zij wordt uitgenodigd voor deelname en waarin het doel van het onderzoek wordt toegelicht. In 2023 wordt net zoals in 2019 en 2021 gebruik gemaakt van incentives (door verloting). Hierbij kan de respondent kiezen voor een iPad of voor een VVV cadeaukaart ter waarde van 400 euro. Doel hiervan is om meer steekproefpersonen te bewegen om hun vragenlijst via het internet in te vullen. In bijlage 3 is de standaard uitnodigingsbrief opgenomen.

In de brief wordt de beoogde respondent verzocht om deel te nemen. Het adres van de website en de persoonlijke inlogcode worden daartoe in de brief vermeld.

Wanneer een beoogde respondent niet respondeert via internet wordt 2 maal een reminderbrief verstuurd. De eerste reminderbrief wordt 3 weken na de introductiebrief verstuurd. De tweede reminderbrief wordt 3 weken daarna verstuurd. Beide reminderbrieven bevatten de inlogcode voor de internetvragenlijst. Evenals voor de uitnodigingsbrief geldt voor de reminderbrieven dat hier standaardbrieven (zie bijlage 3) voor worden gebruikt.

Om de uniformiteit van de methodiek en de vergelijkbaarheid van uitkomsten zoveel mogelijk te garanderen, zijn de brieven die door het CBS worden verstuurd en de brieven die door het veldwerkbureau worden verstuurd zo veel mogelijk op elkaar afgestemd. Deelnemende gemeenten en politie-eenheden mogen geen wijzigingen laten aanbrengen in de brieven.

Tijdens het veldwerk hebben respondenten de mogelijkheid om praktische en inhoudelijke vragen te stellen. Daarvoor wordt naast de CBS-helptdesk tijdens het veldwerk ook door het veldwerkbureau een helptdesk ingericht. De helptdesk is bereikbaar d.m.v. een e-mailadres en een telefoonnummer (gratis of tegen lokaal geldend tarief). De contactgegevens van de helptdesk worden in alle berichten naar de beoogde respondent opgenomen. Vragen worden binnen 3 werkdagen afgehandeld. De helptdeskmedewerkers moeten mondeling én schriftelijk worden geïnstrueerd over diverse aspecten van het onderzoek. Bijlage 5 bevat de instructie met informatie voor de helptdeskmedewerkers. Het betreft algemene zaken omtrent het onderzoek zoals achtergrond en doel van het onderzoek, wie de vragenlijst moet invullen, opbouw van de vragenlijst, duur van het onderzoek, planning van het onderzoek enzovoorts. Het CBS en het veldwerkbureau zorgen ervoor dat de helptdeskmedewerkers goed op de hoogte zijn van deze informatie.

6. Dataverwerking en analyse

Deze paragraaf beschrijft de behandeling van de data na afronding van het veldwerk.

6.1 Aanmaak en levering veldwerkbestand

Na afronding van het veldwerk dienen de eindbestanden van de diverse dataverzamelpartners feilloos aan elkaar te kunnen worden gekoppeld. Hiervoor zijn bij de programmering en verwerking al voorbereidende stappen gedaan: identieke variabelenamen, identieke codering, identieke labels enz. Het codeboek, een beschrijving van het SPSS-formaat waarin de data door het veldwerkbureau moeten worden aangeleverd, wordt in onderzoeksjaren voor de start van het veldwerk door het CBS geleverd.

Het definitieve onderzoeksbestand bevat zowel de respons als de non-respons. Van de non-respons worden enkel de administratieve gegevens ingevuld ten behoeve van de responsverantwoording.

Het veldwerkbureau levert het landelijke en het lokale onderzoeksbestand na afloop van het veldwerk aan het CBS. Dat vindt in 2023 rond 1 november plaats. Het is belangrijk dat beide bestanden voldoen aan de eisen die eraan gesteld worden. Mocht het bestand niet aan de eisen voldoen, zal het CBS het veldwerkbureau vragen een juiste versie aan te leveren.

Het CBS legt voor ieder onderzoeksjaar de datum vast waarop de onderzoeksbestanden uiterlijk aangeleverd moeten worden. Dit is doorgaans in de eerste week van november. Onderzoeksbestanden die na deze datum worden geleverd, worden niet meer meegenomen in het integrale bestand, worden niet gewogen en worden niet opgenomen in de outputapplicatie.

6.2 Één centraal onderzoeksbestand en één centrale database

De VM wordt op landelijk, regionaal én op lokaal niveau (regio's en gemeenten) uitgevoerd. De enquêtegegevens die in opdracht van de deelnemers zijn uitgevoerd en de enquêtegegevens vanuit het landelijk deel worden integraal in één centrale database samengevoegd. Landelijke en lokale publicaties zullen dan worden gebaseerd op zowel het landelijke basisdeel als op de lokale enquêtes. Deze centrale database valt onder de verantwoordelijkheid van het CBS. De herkomst van de gegevens wordt op recordniveau vastgelegd. Elke deelnemer die aan de vereiste voorwaarden voldoet krijgt in 2024 de eigen ingekochte microdata en die vanuit het landelijke deel (voor zover de gegevens betrekking hebben op het betreffende deelgebied) terug. Deze gegevens zijn voorzien van weegfactoren.

6.3 Weging

Per deelgebied dat gehanteerd is in de steekproeftrekking, is er een aselechte steekproef getrokken. Doordat er nonrespons optreedt, zal de respons selectief zijn naar een aantal achtergrondkenmerken. Voor deze selectiviteit kan worden gecorrigeerd door middel van een weging. Weging is een rekenkundige bewerking, die ervoor zorgt dat er wordt gecorrigeerd voor eventuele scheefheid van de respons ten opzichte van de populatie. Dit gebeurt door bevolkingsgroepen die in de respons onder- dan wel oververtegenwoordigd zijn zwaarder of juist minder

zwaar in de resultaten mee te laten tellen. Een korte toelichting op de weging is opgenomen in de Onderzoeksverantwoording van de 2-jaarlijkse (t/m 2017: jaarlijkse) landelijke rapportage Veiligheidsmonitor die onder meer te vinden is op de website van het CBS. Een notitie met uitgebreide informatie over de weging is op aanvraag beschikbaar. Het CBS ontwikkelt het weegmodel en voert de weging uit.

6.4 Verstreking bestanden aan lokale deelnemers

Het CBS zorgt voor de verstrekking van de microdata aan de deelnemende gemeenten en politie-eenheden. Dat is inclusief de data uit het landelijke deel die in het gebied van de deelnemer zijn verzameld. Dit gebeurt in principe via het veldwerkbureau. Het veldwerkbureau zorgt voor de uiteindelijke levering van het bestand aan de deelnemers.

Met ingang van de VM 2023 kan alleen onder strikte voorwaarden door het CBS een microdatabestand (SPSS-bestand inclusief tabelset-up) ter beschikking worden gesteld. Recent zijn de beleidsregels omtrent de levering van microdata door het CBS aangescherpt. De reden hiervoor is dat dataveiligheid hoog op de agenda staat en dat het CBS een grote verantwoordelijkheid draagt om ervoor te zorgen dat de data veilig opgeslagen en ter beschikking worden gesteld. Het uitgangspunt van de nieuwe beleidsregels omtrent veilig data delen is dat er geen microdata fysiek worden geleverd, maar dat er via remote access met microdata kan worden gewerkt. Dit geldt in principe ook voor de microdata van de VM.

Omdat het voor een aantal gemeenten en andere oversamplingspartijen van de VM een grote overgang is om via remote access te werken, is het voorlopig mogelijk om in een overgangsfase de data nog fysiek te ontvangen, mits de gemeente een instellingsmachtiging heeft. Deze instellingsmachtiging kan aangevraagd worden bij het CBS en geeft aan dat de instelling aan een aantal voorwaarden voldoet, waarmee de veiligheid van de data tot op zekere hoogte gewaarborgd is. Op de website van de Veiligheidsmonitor leest u meer over de instellingsmachtiging en over de instellingen die al over een machtiging beschikken: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatschappij/veiligheid-en-recht/veiligheidsmonitor/werkwijze/algemeen>.

Overigens blijft het mogelijk om gebruik te maken van de online tabellenapplicatie/databank (zie hieronder).

6.5 Online databank Veiligheidsmonitor

Voor de (lokale) deelnemers wordt een online databank beschikbaar gesteld met daarin de resultaten van het eigen gebied en alle andere beschikbare resultaten op verschillende niveaus (landelijk, provincie, gemeenten, districten enz.). Met behulp van de online databank kunnen de deelnemers op eenvoudige wijze tabellen, grafieken en standaardrapportages maken zonder over veel statistische kennis te hoeven beschikken. De online databank is een afgesloten omgeving. Deelnemers kunnen bij het CBS inlogcodes voor de databank aanvragen.

7. Activiteitschema en tijdpad VM

Het veldwerk begint in onderzoeksjaren rond de 1^e week van augustus. Vanwege de omvang van de bruto steekproef wordt het veldwerk in 3 porties uitgezet met een periode van een week tussen elke portie. Bij het opknippen van de steekproef wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de vakantieperiodes in de verschillende regio's.

Voor de start van het veldwerk van de eerste portie dienen alle voorbereidende werkzaamheden afgerond te zijn. Het schema op de volgende pagina geeft een indicatie van de tijdstippen waarop de activiteiten plaatsvinden. Voor onderzoeksjaren worden de kritieke datums omtrent aanmelden deelname, aanvraag steekproef enz. tijdig (uiterlijk in december van het voorafgaand jaar) door het CBS vastgesteld. Deze datums kunnen op de volgende pagina geraadpleegd worden (en zijn ook vermeld op de website van de Veiligheidsmonitor: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatschappij/veiligheid-en-recht/veiligheidsmonitor/deelname/deelname-aan-de-vm>).

Activiteit	Wie ⁸	Wanneer (periode c.q. uiterlijk)	
Voorbereiding: december 2022 - begin augustus 2023			
1	Interne besluitvorming tot deelname gereed	Deelnemer	December 2022 - januari 2023
2	Aanmelden bij CBS en/of I&O Research	Deelnemer	Uiterlijk op 1 maart
3	Aanvragen steekproef door deelnemer	Deelnemer en I&O	Maart
4	Aanvragen steekproef door I&O Research	CBS en I&O	Uiterlijk op 31 maart
5	Vragen vrije ruimte gereed en ter goedkeuring aan CBS	Deelnemer en I&O	April – mei
6	Ondertekenen deelnameovereenkomst en nadere overeenkomst	Deelnemer en CBS	Juni - Juli
7	Publiciteit zoeken	Deelnemer	Juli - begin augustus
8	Leveren steekproef	CBS	Juli
9	Gereedmaken internetvragenlijst	CBS en I&O	Juli
10	Toevoegen identificatie- en inlogcode aan steekproef	I&O	Eind juli - begin augustus
11	Inrichten helpdesk	I&O	Eind juli - begin augustus
Veldwerk: begin augustus - oktober 2023			
12	Verzenden introductiebrief	CBS en I&O	1 ^e week augustus
13	Verzenden 1e reminder en vragenlijst		3 weken na brief 1
14	Verzenden 2e reminder en vragenlijst		3 weken na brief 2
15	Afboeken respons		Voortdurend
16	Instructie helpdesk		Voortdurend
17	Verwerken internet enquêtes		Voortdurend
Afronding: eind oktober - december 2023			
18	Maken en controleren onderzoeksbestand	CBS en I&O	Eind oktober
19	Opsturen onderzoeksbestand CBS	I&O → CBS	1 november
20	Respons- en veldwerkverantwoording en sturen naar CBS	I&O	Medio november
Oplevering: januari - begin maart 2024			
21	Opsturen bestanden naar deelnemers ⁹	CBS en I&O	Eind februari
22	Aanvragen inlogcodes online databank	Deelnemer en CBS	Voortdurend
23	Landelijke publicatie	CBS	1 maart
24	Publicatie deelnemers	Deelnemer	Begin maart
25	Verstrekken inlogcodes databank en databank gereed	ABF en CBS	Begin maart

⁸ I&O = I&O Research. ABF = ABF Research.

⁹ Levering van microdatabestand onder strikte voorwaarden: zie hoofdstuk 6.4

8. Gebruikers VM

Het landelijke basisdeel bestaat in 2023 uit 65.000 netto enquêtes. Door deze omvang is het mogelijk om voor de gemeenten met 70.000+ inwoners op gemeenteniveau (globale) resultaten weer te geven. Gemeenten die verder niet willen inzoomen op wijk- of buurniveau of geen behoefte hebben aan extra vragen voor de lokale informatievoorziening, hebben hierdoor de mogelijkheid om niet actief deel te nemen aan de VM, maar enkel nog gebruiker te worden van de VM.

Wanneer een gemeente of politie-eenheid gebruiker van de VM wordt, betekent dit dat de gebruiker op twee manieren de beschikking kan krijgen over de resultaten:

1. Gebruiker ontvangt inloggegevens voor de online tabellenapplicatie. In de applicatie zijn zowel de resultaten van het eigen gebied als van alle andere beschikbare resultaten opgenomen.
2. Indien gewenst ontvangt gebruiker tevens het SPSS-microdatabestand inclusief een tabellenset-up. Hiermee kan gebruiker zelf nog aanvullende analyses (laten) doen. Met ingang van de VM 2023 wijzigt deze mogelijkheid vanwege aangescherpt CBS-beleid: zie hoofdstuk 6.4.

Aan het gebruik van de VM zijn kosten verbonden. Afhankelijk van de regiogrootte van de gebruiker (is het een eenheid, een 100.000+ gemeente, een 70.000+ gemeenten enz.) is door de Raad voor de Veiligheidsmonitor een bijdrage bepaald. De bijdrage varieert van 300 tot 1.100 euro.

Gemeenten of politie-eenheden die geen enquêtes inkopen maar wel de beschikking willen krijgen over de eigen resultaten die vanuit het landelijk basisdeel gegenereerd worden, sluiten hiertoe een gebruiksovereenkomst af met het CBS (CBS handelt hierbij namens de Eigenaren VM: CBS zelf en Ministerie van Justitie en Veiligheid). In de gebruiksovereenkomst worden zaken geregeld over intellectuele eigendom, wijze van gebruik, publicatie, kosten enz. De gebruiksovereenkomst wordt eenmalig afgesloten met een looptijd van een jaar en kan daarna indien gewenst telkens stilzwijgend verlengd worden. De kosten worden per gebruiksjaar in rekening gebracht.

Potentiele gebruikers kunnen zich melden bij CBS via info-veiligheidsmonitor@cbs.nl.

Bijlagen

Bijlage 1   Organisatie en financiering Veiligheidsmonitor

1. Inleiding

In de organogrammen worden alle organisatieonderdelen genoemd die een rol spelen bij de uitvoering en financiering van de Veiligheidsmonitor (VM). Onderstaand treft u nadere uitleg aan over ieder onderdeel afzonderlijk en over welke plaats de onderdelen innemen ten opzichte van elkaar. Deze informatie is het resultaat van besluitvorming van het ministerie van Justitie en Veiligheid en het Centraal Bureau voor de Statistiek als opdrachtgevers van de Veiligheidsmonitor. De informatie is verder uitgewerkt in 3 aparte juridische overeenkomsten, te weten:

1. De overkoepelende samenwerkingsovereenkomst VM, tussen JenV en CBS;
2. De overeenkomst Uitvoering VM landelijk/(intra)regionaal, tussen JenV en CBS;
3. De deelnemersovereenkomst en de gebruikersovereenkomst namens het Besturend Orgaan enerzijds en de individuele gemeenten en/of politie-eenheden anderzijds.

2. Besturend Orgaan

- De 2 rechtspersonen: de Secretaris-generaal van JenV en de Directeur-generaal van het CBS zijn Eigenaren van de VM.
- Samen met de voorzitter directieraad van de VNG vormen zij het Besturend Orgaan.
- Het intellectueel eigendom van het *instrument* VM ligt bij de Eigenaren VM.
- Het Besturend Orgaan laat zich adviseren door de Raad voor de Veiligheidsmonitor (RVM).
- Het Besturend Orgaan laat in de praktijk het overleg over alle inhoudelijke en financiële zaken over aan de RVM, met dien verstande dat inhoudelijke en financiële zaken die in de overige overeenkomsten (zie par. 1 punt 2 en 3) zijn geregeld primair ter sprake zullen komen tussen de direct daarbij betrokken partijen. Daar waar deze zaken indirect een impact hebben op de andere partijen en invloed hebben op gezamenlijke belangen, zal dit tijdig moeten worden ingebracht en besproken in de RVM.
- Besluitvorming in de RVM vindt plaats op basis van consensus. Een genomen besluit in de RVM geldt als een besluit van het Besturend Orgaan. Bij geschillen vormt het Besturend Orgaan het escalatieniveau. In dergelijke gevallen zal het advies van de RVM integraal (inclusief minderheidsstandpunten) worden ingebracht. Het Besturend Orgaan mag het advies niet zonder redelijke grond terzijde schuiven en moet het advies serieus nemen, met inachtneming van de belangen van alle partijen in de RVM.
- Het Besturend Orgaan kan besluiten te stoppen met de VM als blijkt dat er onoverkomelijke problemen zijn m.b.t. deelname, resultaat, proces, financiering, aansturing, ondersteuning enz.

Financiering

De uitvoering van het landelijk/regionaal deel van de VM wordt gefinancierd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid en CBS gezamenlijk. Hiertoe is een samenwerkingsovereenkomst tussen hen afgesloten (zie par. 1, punt 2).

3. Raad voor de Veiligheidsmonitor (RVM)

- De RVM is samengesteld uit vertegenwoordigers van JenV, CBS, G4, G40, en Nationale Politie¹⁰. De partijen zijn op bestuurlijk of senior managementniveau in de Raad vertegenwoordigd. Allen zijn benoemd op voordracht van hun organisatie en functioneren als belangenbehartigers van hun achterban. Adviserende leden is de directeur van het WODC.
- Het voorzitterschap van de RVM wordt gevoerd door de vertegenwoordiger van JenV.
- Formeel juridisch heeft de RVM geen macht, want die ligt bij het Besturend Orgaan. De facto heeft de RVM wel veel invloed omdat de 2 rijkspartijen een groot belang hebben bij een zo breed mogelijk draagvlak onder alle belanghebbende partijen, vooral de gemeentelijke partijen en de politie.
- De RVM neemt besluiten op basis van consensus en gaat uit van onderling vertrouwen en samenwerking. Dit impliceert ook dat vertegenwoordigers in de RVM voldoende mandaat moeten hebben om ofwel *namens* hun organisatie te spreken (JenV of CBS), ofwel om *als belangenbehartigers* van hun achterban te spreken (G4, G40 en Politie). Voor wat betreft de rijkspartijen is bepaald dat deze vertegenwoordiging minimaal op directeursniveau plaatsvindt (of een gelijkwaardige vervanger).
- Alleen ingeval de RVM er niet uit komt, zal het advies integraal (inclusief minderheidsstandpunten en motivatie) aan het Besturend Orgaan (JenV, CBS en VNG) worden voorgelegd. Deze is het “escalatieniveau” ingeval van problemen.
- De RVM komt 2 maal per jaar bijeen of zoveel vaker als de voorzitter of leden dit nodig acht(en).

Financiering

JenV betaalt de (vergader)kosten van de Raad voor de VM en voert het secretariaat.

4. Adviesgroep VM

- De Adviesgroep VM bestaat uit adviseurs van de leden van de RVM op voordracht van de leden en adviseert de RVM ten aanzien van de agenda van de RVM en bereidt deze voor. De Adviesgroep VM kan de RVM ook ongevraagd adviseren.
- Het voorzitterschap van de Adviesgroep wordt gevoerd door de vertegenwoordiger van de G4. JenV voert het secretariaat.
- Wanneer de Adviesgroep VM specialistische adviezen nodig heeft kan het (ad hoc) een werkgroep samen (laten) stellen. Het kan hierbij om uiteenlopende onderwerpen gaan. Deze kunnen bijvoorbeeld onderzoekstechnisch, bestuurlijk, juridisch of financieel van aard zijn.
- De Adviesgroep VM komt 3 maal per jaar bijeen of zoveel vaker als de voorzitter of leden dit nodig acht(en).

Financiering

JenV betaalt de (vergader)kosten van de Adviesgroep VM en voert het secretariaat.

5. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

- Het CBS heeft een dubbelrol: medebestuurder, mede-eigenaar van de Veiligheidsmonitor en uitvoerder van een deel van de landelijke/regionale meting (op basis van art. 3, wet op CBS).
- Het CBS zorgt voor de steekproef voor zowel de landelijk/regionale meting als voor de lokale metingen. Het kader hiervoor is de Basisregistratie personen (BRP). Hiermee worden zgn. ‘dubbelingen’ voorkomen. De

---

¹⁰ Tot 2015 werd ook de VNG vertegenwoordigd, vanwege een ander interne prioritering binnen de VNG is vertegenwoordiging in de RVM komen te vervallen.

kosten voor het trekken van de steekproef voor de lokale deelname worden doorbelast aan de deelnemers. Tevens verricht het CBS de weging van alle onderzoeksdata. Steekproef en weging worden in één handeling uitgevoerd om de inspanning te beperken.

- Op verzoek van gemeenten en/of politie-eenheden verzorgt het CBS (optioneel en tegen betaling) de verrijking van de microdata met data uit Sociaal Statistische Bestanden (SSB) die reeds bij het CBS voorhanden zijn.
- Om de landelijk/regionale meting mogelijk te maken hebben JenV en CBS onderling een samenwerkingsovereenkomst afgesloten (zie par. 1, punt 2).
- Het CBS bewaakt de coördinatie van de lokale uitvoering van de VM en stemt de lokale uitvoering af met de landelijk/regionale uitvoering.
- CBS onderhoudt en bewaakt het instrument VM (vragenlijst, methodologie en handboek).
- CBS verzorgt de communicatie met de deelnemers (inclusief contracten).
- CBS beheert de online databank.
- CBS zorgt voor verwerking, controle, analyse en weging van alle onderzoeksdata.
- CBS publiceert de resultaten. Het betreft een 2-jaarlijkse (t/m 2017: jaarlijkse) publicatie 'Veiligheidsmonitor', artikelen, persberichten, presentaties.
- CBS onderhoudt de website.

Financiering

Het CBS financiert, samen met JenV de landelijk/regionale uitvoering van de VM.

6. (Ad hoc) werkgroepen

- In geval de Adviesgroep VM zelf (of op verzoek van de RVM) specialistische adviezen nodig heeft kan deze ad hoc een werkgroep samen (laten) stellen en die vragen e.e.a. uit te zoeken. Het kan om uiteenlopende onderwerpen gaan. Deze kunnen bijvoorbeeld onderzoekstechnisch, bestuurlijk, juridisch of financieel van aard zijn. De werkgroepen rapporteren aan de Adviesgroep VM die het advies op zijn beurt inbrengt in de RVM.
- JenV voert het secretariaat van de werkgroep(en).

Financiering

JenV betaalt de (vergader)kosten van de werkgroep(en).

7. Gemeenten en/of politie-eenheden (Deelnemers)

- Zij besluiten (in overleg met lokale veiligheidspartners) over deelname aan de VM. Deelname is niet verplicht maar wel wenselijk.
- Bij deelname kopen zij aanvullende enquêtes t.b.v. de lokale meting in bij het geselecteerde veldwerkbureau en conformeren zich daarmee aan de uitvoering volgens de procesbeschrijving VM.
- Zij stellen, indien gewenst, de vrije ruimte voor de lokale vragenlijst samen (in overleg met lokale veiligheidspartners en het veldwerkbureau) en verstrekken deze aan het CBS. Het CBS voert een onderzoekstechnische controle uit.
- Zij sluiten bij deelname aan de VM een deelnameovereenkomst af met het CBS. Hierin is o.a. vastgelegd hoe de intellectuele eigendomsrechten en de gebruiksrechten geregeld zijn, op welke wijze deelname plaatsvindt, welke kosten en baten er gelden voor de deelnemer, hoe publicatie en communicatie geregeld zijn enz.

- Zij zijn deelnemer voor de uitvoering van de lokale meting die het door de RVM geselecteerde veldwerkbureau uitvoert volgens de procesbeschrijving VM.
- Zij worden ondersteund door diensten van het CBS:
  - advies over deelname aan de VM en onderzoekstechnische aspecten van de VM;
  - advies over de vraagstellingen in de categorie “vrije ruimte” (maatwerkvragen);
  - ter beschikking stelling van een basisapplicatie waarmee deelnemers zelf geanonimiseerde resultaten kunnen genereren.

Financiering

Deelnemers betalen voor de steekproeftrekking door het CBS en voor andere diensten van het CBS. Verder betaalt deelnemer de kosten voor de aanvullende enquêtes aan het veldwerkbureau.

8. Veldwerkbureau

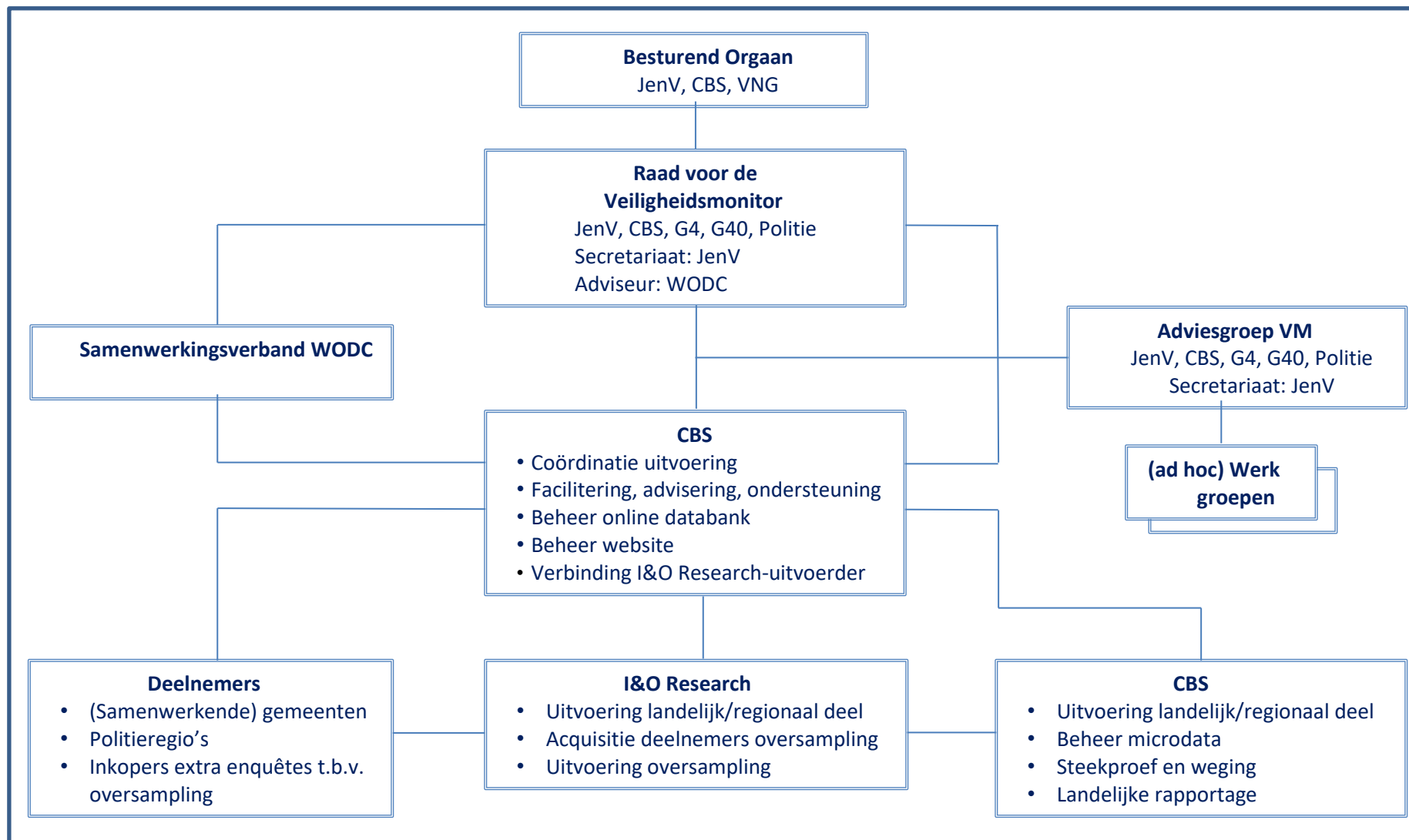
- Voor de uitvoering van een deel van de landelijke/regionale meting (65.000 enquêtes) en alle bijkomende oversampling ten behoeve van de deelnemende gemeenten en politie-eenheden is middels een Europese aanbesteding een marktpartij geselecteerd.
- Het veldwerkbureau verricht de werkzaamheden voor zowel de landelijke/regionale meting als voor de oversampling conform de procesbeschrijving VM.

Financiering

JenV betaalt een van tevoren vastgesteld bedrag voor de uitvoering van de 65.000 enquêtes t.b.v. de landelijke/regionale meting.

Deelnemende gemeenten en politie-eenheden betalen een van tevoren vastgesteld bedrag per gerealiseerde enquête voor de uitvoering van de oversampling.

Organisatiestructuur Veiligheidsmonitor

Bijlage 2

VM 2012-2021: deelname en veldwerk, vragenlijst en enquêtemethoden

In 2011 is op verzoek van de Raad voor de Veiligheidsmonitor gestart met het project 'Doorontwikkeling IVM' met als doel te komen tot een verbeterd, stabiel en toekomstbestendig instrument. Inzichten opgedaan gedurende de uitvoering van de Integrale Veiligheidsmonitor 2008-2011 en nieuwe inzichten vanuit een grootschalig onderzoek van het CBS naar o.a. methode-effecten zijn de basis geweest voor de vernieuwde VM die vanaf 2012 van start is gegaan. De aanpassingen vanaf 2012 t.o.v. de jaren 2008-2011 jaren hebben betrekking op

1. de wijze van deelname en uitvoering van het veldwerk;
2. de vragenlijst;
3. de te gebruiken enquêtemethoden.

Ad 1. Van 2012 t/m 2017, in 2019 en 2021 werden er voor het landelijke/regionale deel jaarlijks minimaal 65.000 extra enquêtes afgenomen. Deze enquêtes worden bekostigd vanuit rijksmiddelen. Met dit grote aantal enquêtes heeft het integrale databestand van de VM een stabiele basis. Een deel van deze enquêtes wordt afgenomen door het CBS, het andere deel door een middels EU-aanbesteding geselecteerd privaatsveldwerkbureau. Op basis van de economisch meest voordelige inschrijving (EMVI) is de opdracht in 2012 gegend aan I&O Research. In 2015 en 2020 is er weer een aanbestedingsprocedure geweest voor resp. de periode 2016-2019 en 2021-2024. I&O Research is wederom geselecteerd voor de uitvoering van de Veiligheidsmonitor in deze periodes.

De 65.000 enquêtes worden zodanig verdeeld dat er niet alleen op landelijk en politieregionaal niveau, maar ook voor de gemeenten met meer dan 70.000 inwoners (op hoofdlijnen) resultaten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn er vanaf 2013, met de komst van de Nationale politie, ook resultaten van onderzoeksjaren beschikbaar op de niveaus van de 10 politie-eenheden, de 43 districten en de 167 basisteams.¹¹

Indien gemeenten behoefte hebben aan extra waarnemingen, bijvoorbeeld om op gemeente- of wijk- of buurtniveau uitspraken te kunnen doen, kunnen zij deze tegen betaling laten uitvoeren op lokaal niveau. In tegenstelling tot voorheen wordt het lokale veldwerk niet meer uitbesteed aan een zelf te selecteren veldwerkbureau. Om opgenomen te kunnen worden in het integrale bestand en dus deel te nemen aan de VM, kopen deelnemers (extra) enquêtes in bij het veldwerkbureau dat naast het CBS de landelijke enquêtes uitvoert.

Ad 2. Op basis van de opgedane ervaringen in eerdere jaren is de vragenlijst aangepast. Er zijn inhoudelijke wijzigingen aangebracht in onder meer de vragenblokken buurtproblemen, onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap (zie hoofdstuk 3 voor meer informatie over de vragenlijst). Vanaf 2012 zijn deelnemers verplicht om de gehele vragenlijst te laten afnemen, in tegenstelling tot voorgaande jaren, waarbij deelnemers ervoor konden kiezen om bepaalde facultatieve blokken niet op te nemen in de lokale vragenlijst.

---

¹¹ De enquêtes van de VM 2012 waren evenredig verdeeld over de toenmalige 25 politieregio's en vervolgens op basis van inwonertal over de gemeenten binnen de regio's. Daarnaast is in de wegging van 2012 al rekening gehouden met de nieuwe politie indelingen per 1 januari 2013 en de 70.000 plus gemeenten omdat er voldoende enquêtes beschikbaar waren.

Daarnaast is er in de vragenlijst van de VM 2021 een groot aantal wijzigingen aangebracht t.o.v. de periode 2012-2019. Hiervan is een overzicht beschikbaar op de website van de Veiligheidsmonitor (www.veiligheidsmonitor.nl).

Ad 3. Voorheen werd er voor de dataverzameling gebruik gemaakt van een mixed mode design van web enquêtes, papieren enquêtes, telefonische enquêtes en door het CBS ook nog eens face-to-face enquêtes. Uit een onderzoek naar methode-effecten door het CBS is gebleken dat veranderende verhoudingen tussen telefonische enquêtes enerzijds en web enquêtes en papieren enquêtes anderzijds, grote invloeden op de uitkomsten kunnen hebben. Om deze ongewenste effecten als gevolg van verschillen in waarneemmethode te verkleinen, wordt de VM vanaf 2012 alleen nog maar via internet en papieren vragenlijsten afgenomen.

Bovenstaande aanpassingen hebben geleid tot een trendbreuk. Om deze op landelijk niveau in kaart te brengen, heeft het CBS op verzoek van het Ministerie van Justitie en Veiligheid in 2012 een trendbreukanalyse uitgevoerd. Meer informatie hierover is opgenomen in de landelijke publicatie van het CBS van dat jaar.

Bijlage 3

Procesbeschrijving uitvoering VM¹²

De uitvoering van de VM valt globaal uiteen in 3 delen: voorbereiding, daadwerkelijk veldwerk en afronding. Onder voorbereiding valt steekproeftrekking, programmeren van de CAWI-vragenlijst, inrichten van verwerkingsstraten, verzendklaar maken van brieven enz. Het veldwerk start met het verzenden van een eerste uitnodigingsbrief, waarna de rest van de benaderingsstrategie wordt gevolgd en het deels verwerken van de enquêtegegevens. Tot slot worden in de afrondende fase de enquêtegegevens verder verwerkt, wordt het databestand gecontroleerd en opgeschoond en een (non-)responsverantwoording gemaakt. Hieronder wordt per stap uitvoerig beschreven hoe het veldwerk door het veldwerkbureau uitgevoerd dient te worden. De werkwijze voor de oversampling (ingekochte waarnemingen door deelnemers) verloopt nagenoeg hetzelfde als voor de landelijke waarnemingen. Daar waar de werkwijze verschilt, wordt dat aangegeven.

1. Voorbereiding

1.1 Aanmelden deelname VM

Gemeenten (al dan niet in samenwerkingsverband) en politie-eenheden, die behoefte hebben aan meer waarnemingen dan uit het landelijk bestand beschikbaar zijn (bijvoorbeeld omdat er te weinig waarnemingen op gemeentenniveau beschikbaar zijn of om resultaten te kunnen genereren op wijk- of buurniveau) kunnen deelnemen aan de VM. Bij deelname koopt een deelnemer extra waarnemingen via het CBS in bij het veldwerkbureau. Hiertoe meldt men zich bij het CBS aan als deelnemer op www.veiligheidsmonitor.nl via <Deelname> en dan <Formulier voor deelname>.

Het veldwerkbureau heeft zelf ook de mogelijkheid tot het werven van deelnemers. Het veldwerkbureau is verplicht om zelf geworven deelnemers door te geven aan het CBS. Het staat van tevoren niet vast hoeveel deelnemers zullen participeren aan de VM. Op basis van deelname van de afgelopen jaren kan dat variëren van 20 tot 150 gemeenten en politie-eenheden. Dat leidt tot maximaal 80.000 netto enquêtes.

1.2 Steekproeftrekking

Het CBS verzorgt de gehele steekproeftrekking voor het landelijke deel van de VM. In de nieuwe opzet van de VM wordt uitgegaan van een landelijke gemiddelde respons van ca. 30%¹³. Concreet houdt dit in dat er voor een netto respons van 65.000 enquêtes, waarvan er 32.500 uitgevoerd worden door het CBS en 32.500 door het veldwerkbureau tweemaal een bruto steekproef van ca. 116.000 uitgezet wordt.

De steekproef wordt zodanig verdeeld dat voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

1. Het verwachte aantal netto respondenten in ieder basisteam is minstens 300;
2. Het verwachte aantal netto respondenten in ieder politiedistrict is minstens 750;

¹² Dit document is in 2012 in eerste instantie opgesteld t.b.v. de Europese aanbesteding Integrale Veiligheidsmonitor 5731310/12/DBOB en enigszins aangepast voor dit handboek. De procesbeschrijving is in september 2015 nogmaals geactualiseerd. Dit heeft geresulteerd in enkele kleine wijzigingen.

¹³ Geschatte respons VM2021.

3. Het verwachte aantal netto respondenten in iedere gemeente met minstens 70.000 inwoners is minstens 300;
4. Gegeven voorwaarden 1, 2 en 3 wordt de steekproef zodanig over Nederland verdeeld dat de landelijke cijfers zo nauwkeurig mogelijk zijn.

Om aan deze vier voorwaarden te kunnen voldoen wordt de respons zoveel mogelijk evenredig over Nederland verdeeld. Hiermee wordt aan voorwaarde 4 voldaan, maar niet noodzakelijk aan voorwaarden 1 tot en met 3. Om ook aan deze voorwaarden te voldoen wordt een deel van de respons apart ingezet in de basisteams, politiedistricten en 70.000+ gemeenten die met een evenredige verdeling naar verwachting onvoldoende respondenten zouden krijgen. De rest wordt evenredig verdeeld. Vervolgens worden op basis van de responsgegevens van het voorgaande jaar de responskansen per basisteam geschat om zodoende op de bruto steekproef te komen¹⁴. Het veldwerkbureau ontvangt uiterlijk 2 weken voor aanvang van het veldwerk het bruto steekproefbestand.

Het door het CBS geleverde steekproefbestand in Excel formaat bevat de volgende gegevens:

- Geslacht
- Geboortedatum
- Titel
- Initialen
- Naam
- Straat
- Huisnummer
- Huisletter
- Toevoeging
- Postcode
- Woonplaats
- Primaire eenheid
- Koppelsleutel (CBS-volnummer)

Anders dan bij de landelijke steekproef, waarbij het veldwerkbureau zelf geen rol heeft, dient het veldwerkbureau bij de oversampling deelnemer te adviseren over de te trekken steekproef (primaire eenheden, netto en bruto steekproef). Voor de steekproefaanvraag zijn standaardformaten (Excel spreadsheets) beschikbaar. De steekproefaanvraag wordt door het veldwerkbureau/deelnemer voor een vooraf vastgestelde deadline bij het CBS ingediend¹⁵. Op basis van de steekproefaanvraag wordt een prijs voor de uitvoering aan deelnemer gemeld. Voor de oversampling gelden vaste prijzen per netto respons die in de raamovereenkomst met JenV zijn vermeld. Het CBS trekt de steekproef en levert het steekproefbestand aan het veldwerkbureau: 2 weken voor start veldwerk.

---

¹⁴ Voor meer informatie over de steekproeftrekking, zie publicatie CBS, Veiligheidsmonitor 2014.

¹⁵ Deadlines worden voor onderzoeksjaren telkens vastgesteld.

1.3. Vragenlijst

De vragenlijst van de VM is centraal vastgesteld en bestaat uit de volgende vragenblokken:

- Leefbaarheid woonbuurt
- Beleving overlast in de buurt
- Veiligheidsbeleving
- Slachtofferschap
- Tevredenheid laatste politiecontact
- Oordeel functioneren politie in de buurt
- Oordeel functioneren politie algemeen
- Oordeel functioneren gemeente
- Procedurele rechtvaardigheid
- Preventie
- Respectloos gedrag en discriminatie
- Achtergrondkenmerken

De vragenlijst wordt vanaf 2021 enkel nog via internet (CAWI) afgenomen. Het veldwerkbureau richt een systeem voor de internetbevraging zelf in. De website waarop de internetvragenlijst aangeboden wordt, dient beveiligd te zijn.

Het veldwerkbureau richt een verwerkingsstraat in voor de CAWI-waarneming. Deze CAWI-straat dient zodanig ingericht te zijn dat range- en routingcontroles juist zijn ingebouwd. Het CBS zal de verwerkingsstraat voor aanvang van het veldwerk testen. Hiertoe verschaft het veldwerkbureau een test link aan het CBS. Het staat het CBS vrij om tijdens de veldwerkperiode zelf onaangekondigd de verwerkingsstraat te testen.

Deelnemers aan de VM zijn verplicht om gebruik te maken van de gehele vragenlijst. Het is niet mogelijk om vragenblokken te schrappen. Daarnaast heeft deelnemer de mogelijkheid om vragen over veiligheid en leefbaarheid aan de vrije ruimte van de vragenlijst toe te voegen. De gemiddelde invultijd van de vrije ruimte is gebonden aan een maximum van 5 minuten, zodat de invultijd van de gehele vragenlijst maximaal 28 minuten is. Het veldwerkbureau adviseert deelnemer over de op te nemen vragen in de vrije ruimte. De vragen in de vrije ruimte mogen op geen enkele wijze identificerend van aard zijn. Het vragen naar bijvoorbeeld e-mailadressen is niet toegestaan. Daarna worden de vragen ter goedkeuring aan het CBS voorgelegd. Indien de vragen goedgekeurd worden, zorgt het CBS ervoor dat de vragen worden opgenomen in het standaardvragenlijstformaat en stuurt deze vervolgens in pdf-formaat naar het veldwerkbureau.

1.4. Koppeling identificatiecode aan steekproef

Mogelijke respondenten worden per brief uitgenodigd om mee te doen aan de VM. Bij non-respons ontvangt een respondent vervolgens maximaal 2 reminderbrieven (bij herhaalde non-respons wordt de persoon telefonisch gerappelleerd). Om na te kunnen gaan of een persoon gerepondeerd heeft, dienen er unieke identificatiecodes (respondentnummers) aan het steekproefbestand gekoppeld te worden. Middels deze code kan er nagegaan worden of persoon herbenaderd moet worden. Voor de vragenlijst dient gebruik te worden gemaakt van unieke inlogcodes.

1.5. Brieven

De tekst, lay-out en logo voor de uitnodigingsbrief en rappelbrieven worden centraal vastgesteld. De brieven bestaan per brief uit 1 pagina (1 A4, enkelzijdig, zwart-wit). Het veldwerkbureau ontvangt deze gegevens en dient zelf zorg te dragen voor het drukwerk en de verzending.

1.6. Inrichten helpdesk

Gedurende de veldwerkperiode dient het veldwerkbureau een helpdesk beschikbaar te hebben voor het beantwoorden van praktische en inhoudelijke vragen van (beoogde) respondenten. Tevens dienen medewerkers van de helpdesk door het veldwerkbureau geïnstrueerd te zijn in hoe om te gaan met respondenten die bijvoorbeeld wantrouwen hebben over de uitvoering van het onderzoek. Kaders hiervoor zullen voor aanvang van het veldwerk aan het veldwerkbureau verstrekt worden. De helpdesk is tijdens kantooruren telefonisch (geen 0900 nummer) bereikbaar: gratis of tegen lokaal geldende tarieven. De helpdesk dient tevens via mail bereikbaar te zijn. Vragen worden binnen 3 werkdagen beantwoord door de helpdesk.

2. Uitvoering veldwerk

2.1. Benaderingsstrategie

Beoogde respondenten ontvangen een brief met uitnodiging voor deelname aan de VM. In de brief wordt zowel het beveiligde internetadres als de unieke inlogcode voor internetdeelname vermeld. Daarnaast wordt in de brief melding gemaakt van de contactgegevens van de helpdesk. Bij non-respons ontvangt beoogde respondent een reminderbrief waarin wederom bovenstaande gegevens worden gemeld. Dat gebeurt 3 weken na verzending van de introductiebrief. Na herhaalde non-respons ontvangt beoogde respondent een tweede reminderbrief met inlogcode. Dit geschiedt 3 weken na de eerste reminderbrief. Vanaf de eerste brief worden de gegevens van respondenten verwerkt in verband met het herbenaderen bij non-respons.

2.2. Tijdsplan benaderingsstrategie

Het veldwerk start voor het veldwerkbureau in onderzoeksjaren rond de 1^e week van augustus. Het veldwerk wordt in 3 porties uitgezet, met 1 week tussen elke portie. Vervolgens is de rest van de benadering gelijk voor elke portie. Tijdstippen voor verzending van introductiebrief, reminderbrieven en start telefonisch rappelleren worden in onderzoeksjaren voor elke portie in overleg met het CBS vastgesteld. Globaal ziet het tijdsplan er als volgt uit:

1 ^e week augustus	Verzending introductiebrief
3 weken na introductiebrief	Verzending 1 ^e reminder
3 weken na 1 ^e reminder	Verzending 2 ^e reminder
Eind oktober	Einde veldwerk

3. Afronding

3.1. Dataverwerking

Na afronding van het veldwerk levert het veldwerkbureau een definitief databestand (SPSS-formaat) aan CBS. Het CBS zal voor start van het veldwerk een codeboek beschikbaar stellen, een beschrijving van het SPSS-formaat waarin de data moet worden aangeleverd.

De codering van de internetvragenlijsten zal grotendeels al automatisch op het moment van invullen door de respondent gedaan worden

Het definitieve op te leveren bestand is een SPSS-bestand van de respons. Om te controleren of het uiteindelijke bestand voldoet aan de vastgestelde eisen zal CBS-verificatietools aan het veldwerkbureau beschikbaar stellen. Daarbij gaat het om route- en rangecontroles. Indien het bestand foutloos door deze tools komt, is het klaar om opgeleverd te worden.

Het definitieve bestand dient op een vooraf vastgestelde datum (meestal rond 1 november) aan het CBS opgeleverd te worden.

3.2. Responsverantwoording

De responsverantwoording heeft onder meer tot doel inzicht te krijgen in de kwaliteit van de data, de kwaliteit van de voorgeschreven werkwijze en de uniformiteit van de uitvoering. Wanneer er bijvoorbeeld grote verschillen worden geconstateerd tussen het veldwerkbureau en het CBS is er reden om uit te zoeken wat de oorzaken hiervan zijn.

De responsverantwoording moet vooral inzicht geven in:

- de totale respons en non-respons;
- de respons en non-respons naar achtergrondkenmerken van de beoogde respondenten;
- de oorzaken van non-respons.

Ten behoeve van de responsverantwoording, worden de administratieve variabelen en een aantal variabelen, zoals laatste manier van benadering, reden non-respons in een apart bestand aan CBS geleverd. Het formaat voor dit bestand wordt tegelijkertijd met het codeboek aan het veldwerkbureau verstrekt.

3.3. Verstrekking bewerkte databestanden aan deelnemers

De landelijke publicatie vindt plaats op 1 maart van het jaar volgend op het onderzoeksjaar. Het veldwerkbureau ontvangt uiterlijk 1 week voor de publicatie van deze landelijke rapportage het bewerkte databestand van de oversampling. In dit bestand zijn de waarnemingen van de oversampling toegevoegd aan de data die vanuit de landelijke meting in het gebied van de deelnemers zijn verzameld. Het veldwerkbureau zorgt voor de uiteindelijke levering van het bestand aan de deelnemers.

Bijlage 4   Standaardbrieven¹⁶

- Introductiebrief
- Reminderbrieven

---

¹⁶ Er zijn introductie- en reminderbrieven die namens het CBS worden verzonden (voor het landelijke/regionale deel dat het CBS uitvoert) en introductie- en reminderbrieven die namens het veldwerkbureau worden verzonden (voor het landelijke/regionale deel en de oversampling die het veldwerkbureau uitvoert). Daarnaast zijn er brieven gericht aan 15-jarigen, aan 16- tot en met 25-jarigen en aan 25-jarigen of ouder. In deze bijlage zijn de brieven opgenomen die namens het veldwerkbureau worden verzonden aan de 25-plussers.

Introductiebrief

Een veilige woon- en leefomgeving is voor de meeste mensen heel belangrijk. <veldwerkbureau> en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) willen graag weten hoe mensen in Nederland hun veiligheid ervaren. Daarom voeren we het onderzoek de 'Veiligheidsmonitor' uit. We hebben vragen zoals: Hoe veilig of onveilig voelt u zich? Wat vindt u van uw buurt? Hoe denkt u over de politie? En, bent u weleens het slachtoffer geweest van een misdrijf zoals diefstal, vernieling of oplichting via het internet?

De resultaten van dit onderzoek zijn belangrijk voor uw gemeente, de politie en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Met uw deelname kan beter beleid gemaakt worden voor veiligere buurten.

Voor dit onderzoek selecteert het CBS een aantal personen om een vragenlijst in te vullen. U bent daar één van. U vertegenwoordigt veel andere inwoners in Nederland. Het is daarom belangrijk dat u aan dit onderzoek meedoet. U helpt ons daar enorm mee.

Als dank voor uw hulp maakt u kans op **één van de 25 iPads of VVV cadeaukaarten van € 400,-** die we beschikbaar stellen¹⁷. Aan het eind van de vragenlijst ziet u direct of u één van beide krijgt toegestuurd. U kiest dan zelf welke u wilt ontvangen.

Hoe doet u mee?

U kunt de vragenlijst invullen via internet. Om de gegevens te beschermen gebruiken we een beveiligde verbinding. U vindt de vragenlijst op het volgende internetadres:

<internetadres>

Uw wachtwoord is: <inlogcode>

Uw gegevens zijn veilig

Bij al onze onderzoeken zijn uw gegevens veilig. Onderaan deze brief leest u daar meer over.

Heeft u vragen?

Bel ons gerust op <telefoonnummer> (gratis). U kunt ook naar <mailadres>. Of kijk op www.cbs.nl/veiligheidsmonitor voor meer informatie.

U doet ons een groot plezier als u één van de komende dagen de vragenlijst invult.

Ik dank u alvast hartelijk voor uw tijd en medewerking.

<Ondertekening directeur veldwerkbureau>

In dit onderzoek werkt <veldwerkbureau> samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). <veldwerkbureau> verzamelt de gegevens namens het CBS. Het CBS krijgt naast de verzamelde gegevens ook veel bestanden van andere instellingen. Die informatie voegt het CBS samen. Zo werken we zo zuinig mogelijk.

In de statistische informatie van het CBS zijn persoonlijke gegevens nooit te herkennen.

---

¹⁷ Wilt u geen iPad of VVV cadeaukaarten van € 400,- ontvangen? Dan kunt u dat in de vragenlijst aangeven.

Reminderbrieven (voor respectievelijk eerste en tweede rappel)

<(Drie)/(Zes)> weken geleden vroeg ik u om mee te doen aan een onderzoek over veiligheid van <veldwerkbureau> en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). We hebben vragen zoals: Hoe veilig of onveilig voelt u zich? Wat vindt u van uw buurt? Hoe denkt u over de politie? En, bent u weleens het slachtoffer geweest van een misdrijf zoals diefstal, vernieling of oplichting via het internet?

De resultaten van dit onderzoek zijn belangrijk voor uw gemeente, de politie en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Met uw deelname kan beter beleid gemaakt worden voor veiligere buurten.

Voor dit onderzoek selecteert het CBS een aantal personen om een vragenlijst in te vullen. U bent daar één van. U vertegenwoordigt veel andere inwoners in Nederland. Het is daarom belangrijk dat u aan dit onderzoek meedoet. U helpt ons daar enorm mee.

U kunt de vragenlijst nog tot en met <einddatum> invullen.
Heeft u de vragenlijst al ingevuld? Hartelijk dank! U hoeft niet meer te reageren.

Als dank voor uw hulp maakt u kans op **één van de 25 iPads of VVV cadeaukaarten van € 400,-** die we beschikbaar stellen¹⁸. Aan het eind van de vragenlijst ziet u direct of u één van beide krijgt toegestuurd. U kiest dan zelf welke u wilt ontvangen.

Hoe doet u mee?

U kunt de vragenlijst invullen via internet. Om de gegevens te beschermen gebruiken we een beveiligde verbinding. U vindt de vragenlijst op het volgende internetadres:

<internetadres>

Uw wachtwoord is: <inlogcode>

Uw gegevens zijn veilig

Bij al onze onderzoeken zijn uw gegevens veilig. Onderaan deze brief leest u daar meer over.

Heeft u vragen?

Bel ons gerust op <telefoonnummer> (gratis). U kunt ook naar <mailadres> mailen. Of kijk op www.cbs.nl/veiligheidsmonitor voor meer informatie.

U doet ons een groot plezier als u één van de komende dagen de vragenlijst invult.

Ik dank u alvast hartelijk voor uw tijd en medewerking.

<Ondertekening directeur veldwerkbureau>

In dit onderzoek werkt <veldwerkbureau> samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). <veldwerkbureau> verzamelt de gegevens namens het CBS. Het CBS krijgt naast de verzamelde gegevens ook veel bestanden van andere instellingen. Die informatie voegt het CBS samen. Zo werken we zo zuinig mogelijk.

In de statistische informatie van het CBS zijn persoonlijke gegevens nooit te herkennen.

---

¹⁸ Wilt u geen iPad of VVV cadeaukaarten van € 400,- ontvangen? Dan kunt u dat in de vragenlijst aangeven.

Bijlage 5 Voorbeeld persbericht

[kop] **HOE VEILIG IS ONZE GEMEENTE?**

[subkop] Veiligheidsmonitor <jaartal> gaat van start

[intro]

Hoe veilig is uw buurt? Bent u de afgelopen 12 maanden slachtoffer geweest van een misdrijf? Hoe tevreden bent u over de politie? Dit zijn enkele van de vragen die in het kader van Veiligheidsmonitor worden gesteld aan <aantal> inwoners van de gemeente <invullen>.

De Veiligheidsmonitor is een onderzoek naar criminaliteit, onveiligheid, buurtproblemen, en het optreden van gemeente en politie. Dit onderzoek wordt op gemeentelijk en op landelijk niveau uitgevoerd. Het gemeentelijk onderzoek begint op <invullen> augustus; de resultaten worden in maart <jaartal> verwacht.

De gemeente gebruikt de uitkomsten van dit 2-jaarlijks terugkerende onderzoek bij het vormgeven en evalueren van haar veiligheidsbeleid. Het onderzoek wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door <veldwerkbureau>.

<voorbeeld quote>

Burgemeester <naam> benadrukt het belang van de Veiligheidsmonitor: “Het is essentieel dat we weten wat de inwoners van de veiligheid en leefbaarheid in onze gemeente/regio vinden. Daarmee kunnen we ons beleid beter afstemmen op hun wensen en ervaringen”.

Het is volgens het gemeentebestuur belangrijk dat zoveel mogelijk van de burgers die benaderd worden meedoen aan het onderzoek. Alleen bij hoge deelname ontstaat een goed beeld van de veiligheidssituatie in onze gemeente/regio.

Deelnemers aan het onderzoek krijgen per post een uitnodiging om de vragenlijst van de Veiligheidsmonitor in te vullen.

In <jaartal> doen <aantal> gemeenten mee aan het onderzoek van de Veiligheidsmonitor.

Meer informatie over de Veiligheidsmonitor vindt u op www.veiligheidsmonitor.nl

-----einde persbericht-----

Informatie voor de redactie:

Voor meer informatie over de Veiligheidsmonitor kunt u contact opnemen met <contactpersoon veldwerkbureau> of <contactpersoon gemeente/politie eenheid>.

Bijlage 6 Instructie VM voor helpdeskmedewerkers

Deze instructie is ook te gebruiken voor gemeentelijke medewerkers.

Wat is de Veiligheidsmonitor?

De Veiligheidsmonitor is een onderzoek naar veiligheid en leefbaarheid in de eigen woonbuurt. Het in 2008 gestarte onderzoek meet de (on)veiligheidsgevoelens bij de bevolking op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) voert samen met <veldwerkbureau> de landelijke/regionale meting uit (65.000 enquêtes). Gemeenten doen op vrijwillige basis mee en kunnen dit 2-jaarlijks (t/m 2017 ook jaarlijks) doen. Gemeenten laten het onderzoek eveneens uitvoeren door <veldwerkbureau>.

Wat is het doel van het onderzoek?

Met dit onderzoek willen de gemeente en politie te weten komen wat de bevolking van de veiligheid en leefbaarheid van de woonbuurt vindt. Op basis hiervan kunnen zij het beleid beter afstemmen op de wensen en ervaringen van de bevolking. Het is van wezenlijk belang dat zoveel mogelijk (verschillende) personen meewerken aan het onderzoek.

Hoe is de vragenlijst opgebouwd?

De vragenlijst bestaat uit een aantal vragenblokken met de volgende onderwerpen:

- Leefbaarheid woonbuurt
- Beleving overlast in de buurt
- Veiligheidsbeleving
- Slachtofferschap
- Tevredenheid laatste politiecontact
- Oordeel functioneren politie in de buurt
- Oordeel functioneren politie algemeen
- Oordeel functioneren gemeente
- Procedurele rechtvaardigheid
- Preventie
- Respectloos gedrag en discriminatie
- Achtergrondkenmerken

Ook hebben de gemeenten de mogelijkheid om zelf vragen te formuleren en op te laten nemen in de vragenlijst.

Wie worden er ondervraagd?

Personen uit alle lagen van de samenleving van 15 jaar en ouder (geen maximumleeftijd) en die niet woonachtig zijn in instellingen, inrichtingen en tehuizen kunnen benaderd worden voor deelname aan het onderzoek.

Voor het onderzoek is het belangrijk dat er uit alle bevolkingsgroepen personen deelnemen. Hiervoor is er door het CBS een steekproef getrokken uit de bevolkingsbestanden van de gemeenten.

Om de onderzoeksresultaten zo representatief mogelijk te laten zijn, mogen alleen die personen die in de steekproef zitten deelnemen aan het onderzoek. De benaderde persoon mag dus niet vervangen worden door bijvoorbeeld een huisgenoot.

Hoe kan men meedoen?

Deelname aan het onderzoek kan via een internetvragenlijst.

Planning

Datum	Wat
Medio augustus	Aankondigingsbrief naar deelnemers
3 weken na aankondigingsbrief	Eerste herinnering
6 weken na aankondigingsbrief	Tweede herinnering

Waarom zou men meedoen aan de Veiligheidsmonitor?

Door mee te doen aan dit onderzoek krijgen de respondenten de kans om hun mening te geven over en bij te dragen aan de leefbaarheid en veiligheid in de buurt!

Wat wordt er met de resultaten gedaan?

De gemeente en politie gebruiken de resultaten om het beleid op het gebied van veiligheid en leefbaarheid af te stemmen op de wensen en ervaringen van de burgers. <<hier eventueel nog een tekst aangeleverd door gemeente wat er gebeurt met de resultaten, of deze gepubliceerd worden of ergens anders op te vragen zijn>>. Daarnaast wordt er 2-jaarlijks (t/m 2017: jaarlijks) door het CBS een rapportage gemaakt waar zowel de lokale als de landelijk verzamelde gegevens in verwerkt zijn.

Privacy

Alle gegevens worden volstrekt vertrouwelijk behandeld en anoniem verwerkt. De resultaten worden niet voor commerciële doeleinden gebruikt.

Contactpersoon

Wanneer respondenten vragen hebben over het onderzoek kunnen ze bellen met de helpdesk of contactpersoon <<onderzoeksbureau hier zelf de gegevens invoegen>>.

Als je zelf nog vragen hebt, dan kan je terecht bij: <<onderzoeksbureau hier zelf de gegevens invoegen>>